

E-izdevums: 3/2012

Jaunas vēsmas vietējās attīstības jautājumu risināšanā

Citāts no 3.12.2012. Finanšu ministrijas vēstules biedrībai „Latvijas Lauku forums”: „Biedrības „Latvijas Lauku forums” š.g.12.oktobra Ministru prezidentam un Ārlietu ministrijai adresētajā vēstulē Nr.2012-10-12-01 izteiktais aicinājums precizēt termina „community-led local development” tulkojumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulu projektos tika nosūtīts Eiropas Savienības Padomes juristu lingvistu darba grupai. Š.g. 3.decembrī saņemta atbilde no Eiropas Savienības Padomes Tulkošanas dienesta, ka minēto kļūdu Eiropas Savienības Padomes tulkotāji jau bija pamanījuši un vismaz dažos dokumentos izlabojuši neatkarīgi no Latvijas puses. Lai turpmāk nodrošinātu konsekventu terminoloģiju, attiecīgi papildināta arī Eiropas Savienības terminu datubāze IATE, kas pieejama tulkotājiem visās Eiropas Savienības iestādēs, turpmāk latviešu valodā iesakot lietot atbilstīgi „sabiedrības virzīta vietējā attīstība”. Vēlamies informēt, ka arī Valsts valodas centrs norādījis, ka atbalsta ierosinājumu terminu „community-led local development” atveidot kā „sabiedrības virzīta vietējā attīstība”. Pateicamies, ka vērsāt uzmanību uz neprecizitāti termina tulkojumā jau regulas priekšlikuma stadijā, jo kļūdu labošanai jau pieņemtā regulā būtu nepieciešama sarežģītāka procedūra.”

Kas ir šīs jaunās vēsmas un jaunie termini?

Iepriekš citēto vēstuli izlasot, Latvijas Lauku foruma biroju pārņēma gandarījuma sajūta, jo proaktīva rīcība ir palīdzējusi izvairīties no dažādiem pārpratumiem nākotnē, kad, strādājot ar ES jautājumiem, izmantojam tādus divvainus jēdzienus, kuru kļūdainumu apzināties, bet tik un tā esam spiesti tos izmantot, jo tā nosaka normatīvais ietvars. Vienlaikus, lai gan jau kādu brīdi iepriekš, ir nākusi atskārsme, ka pārmaiņu procesā nepietiek tikai ar normatīvu regulējumu sakārtošanu. Lai ne tikai precīzi tulkotu, bet arī saprastu būtību, nepieciešams skaidrojošais darbs, kas palīdz veidot iedzīvotāju izpratni par jaunām idejām, jaunām vēsmām, kas ne vienmēr tiek uztvertas ar pilnu sapratni un ne vienmēr arī tiek tik labprātīgi pieņemtas. Kurš gan ar prieku dodas nezināmās līdz galam neizprastās pārmaiņās? Tāpēc radās ideja padalīties savās pārdomās un izpratnē par jaunajām vēsmām Eiropas Savienībā, kas ir saistītas ar vietējās attīstības jautājumiem – COMMUNITY – LED LOCAL DEVELOPMENT jeb SABIEDRĪBAS VIRZĪTU VIETĒJO ATTĪSTĪBU.

Tendences lokalizēties, meklējot vietējos risinājumus vietējiem izaicinājumiem

Dažādos pētījumos, politikas plānošanas dokumentos arvien biežāk var lasīt atziņas, kas vēsta, ka mūsdienu pasaulē, šodienas globalizācijas apstākļos radītās problēmas un krīzes nav iespējams risināt ar tām pašām metodēm, kas tās ir radījušas. Tik bieži dzirdam, ka „viens izmērs neder visam” jeb viena pieeja nevar būt efektīva dažādiem izaicinājumiem. Ir lasīts, ka industriālajā laikmetā radītā sektorālā pieeja jeb nozariskais skatījums uz attīstību sevi ir izsmēlis un mēs meklējam integrētus risinājumus. Mēs mēģinām kombinēt līdz šim it kā nesavienojamas lietas, jo tehnoloģiju laikmets cenšas izpludināt radītās robežas, un šodien īpašas grūtības nesagādā darboties kopā ar kolēģiem, kas fiziski viens no otra atrodas lielā attālumā. Tāpat arī sociālie mediji ļauj nepastarpināti uzrunāt personas, piemēram ministrus, politiķus, lai paustu savu viedokli vai diskutētu par nepieciešamajiem problēmu risinājumiem.

Mēs cenšamies reaģēt uz izaicinājumiem pārnozariski, jo pamazām zūd robežas starp struktūrām, un tajā pašā laikā parādās individuālas pieejas, individuāli piemēroti risinājumi cilvēkam, reaģējot uz viņa vajadzībām un vēlmēm. Tas sabiedrībā rosina dialogu par nepieciešamību decentralizēt varu, decentralizēt pieeju resursiem, un padarīt lēmumu pieņemšanu pēc iespējas tuvāku indivīdam,

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

EIROPAS SAVIENĪBA

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. 1DP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001 “Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

E-izdevums: 3/2012

tajā pašā laikā respektējot to, ka sabiedrība vēsturiski ir veidojusi struktūras – pašvaldības, valstis, valstu savienības, kurām noteiktā kārtībā ir nodotas noteiktas pilnvaras, piemēram, rūpes par drošību, izglītību, veselību u.tml. Mūsdienu demokrātiskā sabiedrība meklē līdzsvaru starp neierobežotu izveidoto sistēmu kontroli un pilnīgi neierobežotu indivīda izpausmi, arvien lielāku uzmanību pievēršot darbībām, kas tiek īstenotas risinot problēmas nevis globāli, bet gan vietējā līmenī. OECD (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija) speciālisti to sauc par jauno paradigmu reģionālās attīstības politikā¹. Savukārt Eiropas Savienība, atzinīgi novērtējot OECD pienesumu, jauno paradigmu izmanto uz vietu balstītu attīstības pieeju (*place-based development approach*) iekļaušanai ES Kohēzijas politikā², piešķirot lielāku lomu vietēja līmeņa risinājumiem, kas reaģē uz nozīmīgākajiem globālajiem izaicinājumiem, ar kuriem saskaras ES: globalizācija, demogrāfija, klimata pārmaiņas un enerģija.

Kopienas loma vietējā attīstībā

Iepriekš minētās pārmaiņas sabiedrības savstarpējās attiecībās un attiecībās pret sabiedrības veidotām sistēmām – pašvaldību, valsti, valstu savienību – ļauj ikvienam iedzīvotājam iegūt lielāku pašnoteikšanās brīvību. Tomēr cilvēks kā sabiedriska būtne nevar būt viens šajā pasaulē. Cilvēks vienmēr ir radījis sociālas struktūras, un mazinoties iepriekš radītām fiziskām, ekonomiskām, sociālām, kultūras un citām robežām, viņš ir nonācis daudz plašāku izvēles iespēju priekšā. Tik un tā cilvēki, atbilstoši savām ekonomiskajām, sociālajām, vides, teritoriālajām un citām interesēm, veido kopienas.

Lai gan kopienām mūsdienu apstākļos ir zudušas formālas robežas, tās nav striktas savās struktūrās, drīzāk tās pievērš lielāku uzmanību savai funkcionalitātei, un tām piemīt zināms spēks un enerģija darboties, pilnveidot dzīvi, produktīvi tikt galā ar izaicinājumiem, attīstīt savu drošumspēju, ieraudzīt, izcelt un izmantot savu unikalitāti jaunu iespēju radīšanai un attīstīšanai. Tāpēc ir pamats apgalvot, ka pašorganizētas kopienas iegūst nozīmīgu lomu attīstības procesos, un, ja kopiena organizē savu dzīvi atbilstoši kopienas attīstības definīcijai – *teritoriāli vai uz ieinteresētības pamata saskaņota kopienas rīcība, kas ir pašreģenerējoša, kas spēj apzināt savas vajadzības un prioritātes, un īstenot tās ar (1) pašpalīdzības, (2) vietējo resursu mobilizēšanas un (3) citu resursu piesaistīšanas palīdzību*, – tad tā parāda ceļu un piemēru, kā nodrošināt sabiedrības ilgtspēju.

Interesanti, ka par kopienas būtisko lomu mēs pastiprināti runājam brīžos, kad nonākam krīzēs. Arī Latvijas stāsts nav bijis izņēmums. Krīžu laikā mēs parasti pārvērtējam savu vērtību sistēmu, savas attieksmes, savus mērķus un tamlīdzīgi, un, piemēram, pagājušā gadsimta pirmajā pusē šādas pārdomas radīja veselu filosofisku virzienu, ko saucam par eksistenciālismu. Kāpēc šāds atskats pagātnē?

Vienkāršojot lietas var teikt, ka eksistenciālisma pamatu veido trīs savstarpēji saistītas pamatatziņas:

- Pasaule cilvēkam piedāvā dažādas izvēles **iespējas**;
- Cilvēks ir brīvs savā **izvēlē**, un viņam ir jāizvēlas sev atbilstošākās subjektīvās iespējas;
- Cilvēks pats ir **atbildīgs** par savām izvēlēm.

Vai iespēja, izvēle un atbildība ir mainījusi savu aktualitāti mūsdienu sabiedrībā? Iespējams nē, ja pavērojam, ko runā, ja ieklausāties, ko saka.

¹ Regional Development Policies in OECD Countries (OECD, 2010)

² An Agenda for Reformed Cohesion Policy: A *place-based approach to meeting European Union challenges and expectations* (Barca, 2009)

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. 1DP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001 "Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

E-izdevums: 3/2012

Un tagad, saliekot kopā kopienu attīstības definīciju ar eksistenciālisma pamatatziņām, gribētu radīt savu redzējumu par mūsdienīgu kopienu, kas:

- apzinot savu potenciālu (intereses, talanti, zināšanas, pieejamie taustāmi un netaustāmi resursi) un ieraugot pasaules daudzveidību, spēj saskatīt dažādas attīstības iespējas;
- saskaņojot savas vēlmes un vajadzības, spēj vienoties par kopīgu attīstības redzējumu un izvēlēties kopīgas vai saskaņotas rīcības, prioritātes ceļā uz kopīgu mērķi, kas ietver arī iespēju, saglabājot savu potenciālu, radīt jaunas vērtības, resursus kopienā jeb pašreģenerēties;
- uzņemas atbildību par izvēlēto darbību īstenošanu un rīkojas, pilnā apmērā ieguldot savu potenciālu, efektīvi izmantojot (mobilizējot) kopienai pieejamos resursus, un nepieciešamības gadījumā piesaistot citus resursus, kas var radīt jaunas vērtības.

Sadarbība: iespēja vai izaicinājums

Turpinot raisīt domu par kopienu attīstību un izvērtējot pārmaiņu procesus, varētu apšaubīt iepriekš minēto, kaut vai šo iemeslu dēļ – kopienas ir daudzveidīgas un robežas starp tām zūd. Vienā teritorijā var būt dažādu interešu kopienas, viens cilvēks var asociēt sevi ar vairākām kopienām, vienai interešu kopienai var būt dažādas teritorijas. Tātad šīs kopienas, iespējams, pretendē uz vieniem un tiem pašiem resursiem, savukārt resursi (īpaši taustāmie resursi) ir ierobežoti. Tas liek domāt par to, kā mēs varam izmantot mijdarbību starp dažādām kopienām savstarpējai bagātināšanai, kopīgi pieejamo resursu nenoplicināšanai, pilnvērtīgai esošo resursu izmantošanai un jaunu resursu radīšanai. Cik lielā mērā tas ir iespējams situācijā, kad, konkurējot par pieeju resursiem, par ietekmi, ir grūti pārkāpt personīgajam aizdomīgumam un apvienot kopīgus resursu kopīgam mērķim?

It kā jau atbilde ir vienkārša un visiem sen zināma – SADARBĪBA. Cik sevi atceros, vienmēr ir runāts par sadarbības pozitīvo lomu un nepieciešamību sadarboties kopīgu mērķu sasniegšanai, bet tiklīdz nonākam līdz reālai darbībai, tā ... Veidojot asociācijas par sadarbības fenomenu, gribu to salīdzināt ar seno cilvēka sapni par lidošanu. Sadarbība un lidošana ir procesi, par kuriem cilvēki ir daudz sapņojuši, bet nedz cilvēkam ir izauguši spārni, nedz arī sadarbība ir kļuvusi par neatņemamu cilvēka ikdienu. Tomēr, nepārtraukti mēģinot realizēt savu sapni, cilvēks ir radījis ierīces jeb vidi, kas palīdz cilvēkam „pacelties spārnos” un pārvarēt lielus attālumus īsākā laikā. Tātad, nepārtraukti mēģinot realizēt savu sapni par sadarbību, arī mēs apņēmīgi radam veidus jeb vidi, kurā sadarbība kļūst par dabisku un neatņemamu procesa daļu.

Sadarbība ir dzīve pāri savu iespēju robežām. Sadarbība ir atvēršanās jauniem nezināmiem plašumiem un ienākšana situācijā, kurā tu neesi galvenais noteicējs. Tāpēc ir svarīgi patiesi dalīties savās cerībās, plānos, lai tie kļūtu par daļu arī no Tavas kopienas / Tavu kopienu cerībām un plāniem. Un tagad no sapņiem pie rīcības. Iespējams, ka partnerības ar dažādām kopienām var kalpot par labu piemēru sadarbībai, kurā vienojamies par kopīgu redzējumu un tā īstenošanas ceļiem, pēc tam arī kopīgi lemjam par pieejamo resursu adekvātu izmantošanu, un kopīgi/saskaņoti īstenojam aktivitātes, kas ved uz kopīgo mērķi – neskatoties uz to, kādu struktūru, kādu kopienu pārstāvam, jo kopā esam viena sabiedrība.

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. *1DP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001* "Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

E-izdevums: 3/2012

Arī Eiropa ierauga jaunās iespējas

Lai gan pēdējā laikā esam vairāk tendēti meklēt sevī, kopienā, sabiedrībā pozitīvo, potenciālu un to pilnveidot tālāk, tomēr nekur nepazūd rūpes par izaicinājumiem, ar kuriem sastopamies ikdienā gan indivīda, gan kopienas, gan valsts, gan valstu savienību, gan globālā līmenī. Arī potenciāla meklējumi ir jauns mēģinājums mainīt pieeju tradicionālai problēmu risināšanai. Tā, Eiropas Savienības līmenī, reaģējot uz četrām nozīmīgākajām problēmām - globalizācija, demogrāfija, klimata pārmaiņas un enerģija, kas rada virkni citu nozīmīgu izaicinājumu - nu jau vairāk kā piecus gadus tiek meklēti un veidoti jauni risinājumi, jaunas pieejas. Pirmkārt, lai gan izaicinājumi ir globāli, tomēr tiek atzīts, ka tiem piemīt vietas raksturs un tā, līdz ar ekonomisko un sociālo kohēziju, ES dienas kārtības priekšplānā parādās jauns jēdziens - teritoriālā kohēzija³.

Faktiski, ar diskusiju par teritoriālo kohēziju, pietiekami skaidri tiek iezīmēts, ka daudzveidīgo kopienu kopīgais resurss, kura potenciāls efektīvāk izmantojams un kopīgiem spēkiem pilnveidojams, ir teritorija. Taču ar teritoriju nesaprotot tikai noteiktu reģionu ar noteiktiem dabas resursiem, kopīgo infrastruktūru, attīstītajiem pakalpojumiem, bet vairāk tiek domāts par funkcionālu teritoriju ārpus konkrētas administratīvas vienības robežām, veidojot saiknes starp cilvēka dzīves, darba un citām telpām.

Pēc būtības teritoriālā kohēzija ir nosacīti jauns jēdziens, jo Eiropas Savienībā jau pāris gadu desmitu garumā ir bijušas attīstītas iniciatīvas, kas pievērta lielāku uzmanību integrētu, teritoriālu risinājumu nepieciešamībai, reaģējot uz minētajiem un daudziem citiem izaicinājumiem. Zināms, ka kopienu sadarbības potenciāls tika izmantots tādās ES iniciatīvās kā URBAN, EQUAL, URBACT, tāpat arī atzinību ir guvušas tādas vietējās iniciatīvas kā Local Agenda 21, Transition Towns, Territorial Employment Pacts u.c., kas tika izmantotas ES politiku efektīvākai īstenošanai vietējā līmenī.

Visilgstošāko un noturīgāko attīstības kursu ir veidojusi teritoriālās attīstības pieeja Kopējā lauksaimniecības politikā, ko atpazīstam pēc franču akronīma LEADER un tulkojam - „koordinētas darbības lauku attīstībā”. Atzīstot LEADER pieejas veiksmi, līdzīgas iniciatīvas tika pārņemtas arī Kopējā zivsaimniecības politikā, izveidojot 4.prioritāti - zivsaimniecībai nozīmīgu teritoriju ilgtspējīga attīstība. Sekojot LEADER pieejas jeb metodes attīstībai un izplatībai, to pozitīvi ir vērtējušas dažādas ES institūcijas, tai skaitā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja, Eiropas Reģionu komiteja u.c., norādot, ka LEADER pieejas prakse ir pārmantojama arī citās ES politikās. Tas parāda ka politiskā vide plašākā izpratnē ir atvērta pārmaiņām, tikai grūtības sagādā iezīmēt strukturētu pārmaiņu ceļu. Varbūt tas arī nav iespējams jaunās domāšanas laikmetā?

Eiropas Savienības piedāvājums teritoriju attīstībai

Tomēr pārmaiņas konstanti tiek veiktas un tās iezīmējas dažādos politiku veidošanas priekšlikumos un viens no, manuprāt, progresīvākajiem ir ES mēģinājums mazināt robežas starp politikām, mazināt robežas starp finanšu instrumentiem, kas palīdz īstenot šīs dažādās politikas, piešķirot lielāku lomu vietējai iniciatīvai un spējai noteikt atbilstošākos risinājumus kopienā identificētām vajadzībām. Kā arī dod iespēju izmantot ārpus kopienas esošo publisko finansējumu kopienas potenciāla attīstīšanai. Šis mēģinājums skatīties integrēti, pārnozariski,

³ Zaļā grāmata par teritoriālo kohēziju: Teritoriālās daudzveidības priekšrocību izmantošana (Eiropas Komisija, SEC(2008) 2550)

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. 1DP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001 "Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

E-izdevums: 3/2012

starpsektorāli atspoguļojas Eiropas Parlamenta un Padomes regulas priekšlikumā⁴, kas paredz kopīgus pamatnoteikumus piecu Eiropas Savienības fondu (ESF, ERAF, KF, ELFLA, EJZF) investēšanai atbilstoši Eiropas Savienības izvirzītajiem tematiskajiem mērķiem.

Pašreiz neminot citas iniciatīvas, kas ir vērstas uz teritoriālo sadarbību, vēlos norādīt, ka minētais regulas priekšlikums paredz divus risinājumus, kas respektē vietējās iniciatīvas un kuru īstenošanai var tikt izmantoti iepriekš minētie ES fondi. Tie ir:

- Integrēts teritoriālais ieguldījums (ITI);
- Sabiedrības virzīta vietējā attīstība (SVVA).

Ar integrētajiem teritoriālajiem ieguldījumiem tiek saprastas pilsētu vai citu teritoriālu vienību attīstības stratēģijas, kas paredz integrētu pieeju, un var piesaistīt ES finansējumu šo stratēģiju īstenošanai. Savukārt sabiedrības virzīta vietējā attīstība ir kompleksāka pieeja, kas paralēli integrētiem risinājumiem teritorijas attīstībā, paredz papildus elementus, ar to veicinot aktīvāku sabiedrības līdzdalību teritorijas potenciāla noteikšanā, lemsanā par investīcijām un arī iesaistīšanā darbībās atbilstoši nolemtajam.

Ko ietver sevī sabiedrības virzīta vietējā attīstība (SVVA)

Kā jau iepriekš minēts, SVVA ir viena no ES piedāvātām pieejām (metodēm), ko ES dalībvalstis var izmantot vietējās attīstības jautājumu risināšanā, un kuras īstenošanai var tikt piešķirts ES fondu finansējums. Ar vietējo līmeni tiek saprasta funkcionāli viendabīga teritorija, kuru apdzīvo 10 000 līdz 150 000 iedzīvotāju, taču rūpīgi pamatotos gadījumos šie ierobežojošie rādītāji var tikt arī mainīti. SVVA nozīmīgākā priekšrocība ir augšupējā pieeja (bottom-up), kas var adekvāti mobilizēt vietējos resursus noteiktu jautājumu risināšanai un teritorijas potenciāla attīstīšanai, jo vietējā sabiedrība labāk pārvalda savus resursus, kā arī tai ir labāka izpratne par vietējām problēmām, kurām ir nepieciešams atbilstošs risinājums, tāpat arī kopienām ir lielāka piederības sajūta un atbildība par resursu mērķtiecīgu ieguldīšanu attīstībā. Tāpēc SVVA var būt efektīva tikai tādā gadījumā, ja tā veido uzticību starp teritorijā esošajām kopienām un formālajām struktūrām, kas tiek papildinātas ar nepieciešamo pieredzi.

Sabiedrības virzītas vietējās attīstības pieeju raksturo trīs pazīmes: STRATĒGIJA, PARTNERĪBA, TERITORIJA.

Vietējās attīstības stratēģijai precīzi ir jāatspoguļo vietējo kopienu vajadzības un tai ir jāparāda, kā vietējie un piesaistāmie resursi palīdzēs identificētās vajadzības atrisināt ilgtermiņā. Lai vietējā sabiedrība pietiekamā mērā uzņemtos atbildību par rezultātiem un pilnvērtīgi iesaistītos stratēģijas īstenošanā, tai ir jābūt aktīvi iesaistītai arī stratēģijas izstrādē. Lai gan stratēģija kalpo kā vadlīnijas vietējās attīstības jautājumu risināšanā, tai ir jābūt saskanīgai arī ar attiecīgajai teritorijai saistošiem esošajiem plānošanas dokumentiem. Tāpat arī, ja sākotnēji stratēģija var

⁴ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1083/2006

IEGULDĪJUMS TAVĀ NĀKOTNĒ

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. 1DP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001 "Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

E-izdevums: 3/2012

koncentrēties uz kādu noteiktu nozari vai kopienas grupu, tomēr tai ir jāveido saikne ar citām nozarēm, kopienām, lai paplašinātu teritorijas potenciālu. Sinerģija starp aktivitātēm, projektu savstarpējā papildinātība par labu kopējam mērķim ir labas vietējās attīstības stratēģijas veiksmes atslēga, ko papildina arī tādi elementi kā inovācijas, sadarbība un tīklošanās.

Vietējā partnerība ir stratēģijas izstrādes katalizators un tās īstenošanas dzinējspēks. Lai varētu teikt ka tā ir sabiedrības virzīta partnerība, tai ir jāatbilst dažiem nosacījumiem:

- Partnerības sastāvam ir jābūt iekļaujošam, kas parāda, ka „ap galdu sēž” to kopienu pārstāvji, kas darbojas noteiktajā teritorijā un ir tieši saistīti ar stratēģijā identificētajiem izaicinājumiem;
- Lēmumu pieņemšanā nedominē kāda no interešu grupām, procesos līdzsvaroti ir iesaistīts privātais sektors (komersanti un NVO) un publiskā pārvalde;
- Lai izvairītos no interešu konfliktiem, lēmumu pieņemšanas procesam jābūt nediskriminējošam un caurspīdīgam.

Teritorija, kurā partnerība īsteno stratēģiju, izriet no stratēģijas būtības, un nosakot darbības teritoriju partnerībai lielā mērā ir jāņem vērā tās funkcionālais viendabīgums, kas ne vienmēr sakrīt ar teritorijas administratīvajām robežām. Tās var būt izteiktas lauku vai urbānas teritorijas. Ja stratēģija risina pilsētas – lauku mijiedarbības jautājumus, tad arī darbības teritorija iekļauj gan lauku, gan pilsētu teritorijas. Svarīgākais, lai teritorija ir ar pietiekamu kritisko masu (cilvēkresursi, finansiālie un ekonomiskie resursi), kas var ieviest nepieciešamās pārmaiņas sabiedrībā un teritorijā, tajā pašā laikā arī nodrošinot iespēju pēc iespējas nepastarpinātāk iesaistīt vietējos iedzīvotājus stratēģijas īstenošanā.

Iepazīstoties ar dažādiem dokumentiem par SVVA, varu secināt, ka Eiropas Savienība vēlas piedāvāt izmantot SVVA pieeju, lai:

- mudinātu vietējās kopienas izstrādāt integrētas augšupējas programmas situācijām / problēmām, kuru risināšanai ir nepieciešamas strukturālas pārmaiņas, piemēram, nodarbinātība, migrācija vai lauku skolu loma vietējā attīstībā;
- attīstītu kopienu kapacitāti, mudinātu uz inovācijām, attīstītu uzņēmējdarbīgumu un spēju adekvāti reaģēt uz pārmaiņām par pamatu atklājot un attīstot kopienas un teritorijas potenciālu, piemēram, ilgtspējīga dabas un kultūras resursu izmantošana vietējās ekonomikas veidošanā;
- veicinātu vietējās sabiedrības atbildību un saimnieciskumu, sekmējot iedzīvotāju līdzdalību kopienu dzīvē, tādā veidā attīstot piederības un atbildības sajūtu par savu un savas kopienas dzīvi, kā arī nodrošinot iespēju, ka kopienas iesaistās ES mērķu sasniegšanā visās ES teritorijās.

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. *IDP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001* "Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

E-izdevums: 3/2012

Kādu sabiedrības virzītu vietējās attīstības stāstu veidos Latvija?

Šajā brīdī varētu labsajūtā smaidīt un gaidīt brīdi, kad Eiropas Savienība „dos zaļo gaismu” un attiecīgi arī resursus vietējām kopienām svarīgu jautājumu risināšanā, attīstot katras vietas potenciālu un sekmējot kopienu ilgtspējīgu attīstību, kas ir saskaņā ar ES stratēģiskajiem mērķiem. Tomēr tā nav, un atļaušos atgādināt, ka tas ir tikai ES piedāvājums, priekšlikums, kuru katra dalībvalsts var izvērtēt, izdiskutēt, un pieņemt vai arī nepieņemt, sakot, ka dalībvalstij ir cits redzējums par pieejām kā sekmēt valsts attīstību. Dalībvalsts izvēle tiek atspoguļota Partnerības līgumā, kuru dalībvalsts sagatavo, iesaistot partnerus, un izklāsta dalībvalsts stratēģiju, prioritātes un kārtību attiecībā uz ES fondu efektīvu un lietderīgu izmantošanu. Ja Eiropas Komisija apstiprina Partnerības līgumu, tad tas dod iespēju atbilstoši līgumam izmantot ES finansējumu laika periodam no 2014.līdz 2020.gadam.

Kas ir rakstīts Latvijas partnerības līgumā? Vai Latvija izvēlēsies SVVA pieeju kā veidu Latvijas attīstībai?

Diemžēl man šādas atbildes nav, jo, izklausīnot aktīvākās Latvijas NVO, paaugstinoties pie atbildīgiem ierēdņiem, iegūstu atbildi, ka neviens vēl nav redzējis šādu Partnerības līgumu. No Finanšu ministrijas esam saņēmuši vēstuli, ka Partnerības līguma sagatavošanas uzraudzību nodrošinās Finanšu ministrijas organizēta ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda pagaidu uzraudzības komiteja, taču kopš 2012.gada 14.septembra sēdes publiski nav bijuši pieejami materiāli par Partnerības līguma saturu.

Ceram, ka līdz ar NAP2020 apstiprināšanu Saeimā varētu sākt virzīties process ar Partnerības līgumu, tāpat ceram, ka Latvija un Eiropas Komisija ņems vērā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinumu, kas nosaka ka „Partnerības līgumu izstrādē konstruktīvi jāiesaista organizētā pilsoniskā sabiedrība. Atzīstot, ka dalībvalstīm un reģioniem ir pašiem savi mehānismi un struktūras sadarbībai ar pilsonisko sabiedrību, Eiropas Komisijai vienlaikus tomēr jāuzrauga minētās norises. Ja atklājas, ka pilsoniskā sabiedrība nav bijusi pietiekami iesaistīta, Eiropas Komisijai nevajadzētu akceptēt attiecīgo partnerības līgumu līdz pienācīgas sadarbības izveidošanai.”

„Sausais atlikums” vietējai kopienai

Noslēdzot pārdomas par jaunajām vēsmām Eiropas Savienībā, vēlējos saprast, kas tad ir tas „sausais atlikums” kā pēdējā laikā iecienījušas teikt par plānošanas procesiem atbildīgas amatpersonas Latvijā. Reaģējot uz pārmaiņām indivīdu attiecībās un sabiedrībā kopumā, tiek meklēti dažādi politiski instrumenti, kas papildinot ar finansējumu, piedāvā atbalstu iedzīvotāju iniciatīvām. Politiku un politikas veidotāju vārdu krājumu ir papildinājuši un labi iesakņojušies tādi jēdzieni kā integrēta pieeja, pārnozarisks skatījums, starpsektorāli risinājumi. Tiem seko sadarbība, līdzdalība, atbildība, vietējie risinājumi. Drīzumā arī sabiedrības virzīta vietējā attīstība kļūs par politikas veidotāju dienas kārtības ikdienu. Laika ziņā tie noteikti būs vēl kādi 3-5 gadi, jo pārmaiņas lielajās politikās nenotiek ātri.

Tomēr, lai vai kādi tiek būvēti atbalsta instrumenti, kas piedāvā savus resursus ilgtspējīgai kopienu attīstībai, pašā pamatā paliek stipra kopiena, kas iespēju

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. 1DP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001 "Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

E-izdevums: 3/2012

robežās ir pašpietiekama un mērķtiecīgi iet ilgtspējīgas attīstības ceļu sadarbībā/partnerībā ar citām kopienām, ar kurām pastāv kopīgas intereses. Stipra kopiena ir pietiekami neatkarīga no ārējiem procesiem, ir pašreģenerējoša un pati zina savu attīstības stāstu. Gudra kopiena bez nepieciešamības nedzenas pakāļ dažādiem naudas maisiem, bet izmanto ārējos resursus savas kapacitātes attīstībai, ja pietiekami efektīvi jau ir izmantoti savi resursi.

Un, ja Tavai kopienai SABIEDRĪBAS VIRZĪTAS VIETĒJĀS ATTĪSTĪBAS pieeja kā metode ilgtspējīgai attīstībai ir pieņemama, tad nav pamata gaidīt rīkojumu no augšas. Ir pienācis īstais laiks rīkoties tepat un tūlīt!

Valdis Kudiņš

Latvijas Lauku foruma Valdes priekšsēdētājs

12.12.2012.

Aktivitāte notiek ESF projekta nr. *1DP/1.5.2.2.2/11/APIA/SIF/001* "Biedrības „Latvijas Lauku forums” administratīvās kapacitātes stiprināšana aktīvas un kvalitatīvas nevalstiskā sektora līdzdalības nodrošināšanai reģionālās attīstības rīcības politikā un Ministru Kabineta Komitejā” ietvaros. 92, 07 % no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.